

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Ssk/139/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5022200467
Dátum vydania rozhodnutia: 23. 10. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jana Martinčeková
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:5022200467.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Martinčekovej a členov senátu Mgr. Michala Novotného a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobkyne: K. J. C., nar. XX.XX.XXXX, bytom XXX XX D. -A. XXX, právne zastúpená: Advokátska kancelária ŠKODLER & PARTNERS s.r.o., so sídlom Dobšinského 12, 811 05 Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 34577-2/2022-BA zo dňa 08.07.2022, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 16Sa/36/2022 zo dňa 26.04.2023, takto

rozhodol:

- I. Návrh žalobkyne na prerušenie kasačného konania sa zamietla.
- II. Kasačná sťažnosť žalobkyne sa zamietla.
- III. Žalovanej sa náhrada trov kasačného konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. Krajský súd v Žiline (ďalej tiež len „správny súd“) rozsudkom č. k. 16Sa/36/2022 zo dňa 26.04.2023 (ďalej tiež len „napadnutý rozsudok“) zamietol podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) v znení účinnom do 30.06.2023 žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania rozhodnutia žalovanej č. 34577-2/2022-BA zo dňa 08.07.2022 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“). Správny súd zamietol návrh žalobkyne na prerušenie konania.

2. Preskúmaným rozhodnutím žalovaná v celom rozsahu zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Martin (ďalej len „prvostupňový správny orgán“) č. 13184-1/2017-MT zo dňa 19.07.2017 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“) vo veci vzniku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia (ďalej tiež ako „povinné poistenie“, resp. „sociálne poistenie“) žalobkyne ako samostatne zárobkovo činné osoby (ďalej len „SZČO“) dňa 01.07.2014.

3. V odôvodnení preskúmaného rozhodnutia žalovaná uviedla, že z údajov Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky (ďalej len „FR SR“) zistila, že žalobkyňa ako SZČO dosiahla príjmy z podnikania za rok 2013 v sume 64 077,11 eur (daňové priznanie podané 28.03.2013), t. j. vyššie ako zákonom ustanovená suma 4 830,00 eur pre rok 2013. Prvostupňový správny orgán prijal od žalobkyne Registračný list fyzickej osoby - odhlášku (ďalej len „odhláška“) s dátumom zániku poistenia 31.10.2013. Slovenská lekárska komora (ďalej len „SLK“) vydala žalobkyňu licenciu č. L1A/ZA/0676/05 zo dňa 10.01.2006 na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore všeobecné lekárstvo, ktorá jej bola na základe rozhodnutia č. LZA/ZA/0676/05-348/2016 zo dňa 14.06.2016 zrušená ku dňu 01.08.2016. Žalobkyňa bola od 01.07.2014 povinne nemocensky poistenou a dôchodkovo poistenou SZČO, pretože splnila zákonom o sociálnom poistení ustanovené podmienky pre vznik a trvanie povinného poistenia, t. j. má právne postavenie SZČO (licencia č. L1A/ZA/00676/05) a ustanovenú hranicu príjmu za rok 2013 z podnikania a z inej samostatne zárobkovej činnosti, pričom nie je

rozhodujúce, na základe akého oprávnenia príjem za uvedené roky dosiahla, ale že príjem dosiahla ako samostatne zárobkovo činná osoba. Z dôvodu, že žalobkyňa nepodala Registračný list fyzickej osoby - prihlášku (ďalej len „prihláška“) s dátumom vzniku povinného poistenia SZČO 01.07.2014, vydal prvostupňový správny orgán napadnuté prvostupňové rozhodnutie.

4. Správny súd uviedol, že pokiaľ žalobkyňa poukazovala na skutočnosť, že k zániku poistenia ako SZČO došlo ku dňu cit. „31.06.2009“ (pozn. kasačného súdu: v správnej žalobe v bode III žalobkyňa tvrdila podanie odhlášky zo sociálneho poistenia ku dňu 30.06.2009 a v bode V. ku dňu 31.10.2013; z administratívneho spisu vyplýva podanie odhlášky len k 31.10.2013), tak uvedené sa nemohlo stať predmetom preskúmania správnym súdom, ak po tomto tvrdenom dátume žalobkyňou nasledovalo právoplatné rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu č. 11467-1/2016-MT zo dňa 28.06.2016, podľa ktorého žalobkyňa ako SZČO nezaniklo povinné poistenie dňa 31.10.2013, potvrdené rozhodnutím žalovanej č. 22107-3/2017-BA zo dňa 30.05.2017. Tieto rozhodnutia boli predmetom prieskumu na základe podanej žaloby žalobkyne, o ktorej bolo rozhodnuté rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 25Sa/30/2017 zo dňa 22.03.2018, ktorý bol preskúmaný kasačným súdom a tento kasačný sťažnosť žalobkyne rozsudkom sp. zn. 9Sžsk/89/2018 zo dňa 30.03.2022 zamietol.

5. Správny súd skonštatoval, že z obsahu administratívneho spisu vyplýva, že prvostupňový správny orgán rozhodnutím č. 13183-1/2017-MT zo dňa 19.07.2017 rozhodol, že žalobkyňa ako SZČO zaniklo povinné poistenie dňa 26.11.2013, potvrdené rozhodnutím žalovanej č. 34578-2/2022-BA (právoplatné dňa 13.7.2022), avšak predmetné rozhodnutie sa nestalo predmetom prieskumu v tomto konaní, pretože nebolo správnu žalobou žalobkyne napadnuté.

6. Vo vzťahu k tu preskúvanému rozhodnutiu správny súd poukázal na právne závery, vyplývajúce z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „NS SR“) sp. zn. 1Vs/3/2019 zo dňa 24.11.2020 a uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ÚS SR“) č. k. IV. ÚS 610/2021-22 zo dňa 30.11.2021 a skonštatoval ich záväznosť. Právny názor vyplývajúci z rozsudku sp. zn. 1Vs/3/2019 je použiteľný aj na posúdenie zárobkovej činnosti žalobkyne. Zárobkovú činnosť podľa § 3 zákona č. 461/2003 Z. z. (ďalej „zákon o sociálnom poistení“) bola žalobkyňa oprávnená vykonávať na základe platnej licencie L1A. Samotná existencia licencie č. L1A/ZA/0676/05, vydaná SLK dňa 10.1.2006, žalobkyňou rozporovaná nebola. Zrušenie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia žalobkyňou dňom 31.10.2013 Žilinským samosprávnym krajom, bolo v tomto kontexte právne nevýznamné. Rovnako skutočnosť, že na základe rozhodnutia SLK č. LZA/ZA/0676/05-348/2016 zo dňa 14.06.2016 došlo k zrušeniu licencie ku dňu 01.08.2016, bola pre posúdenie rozhodnutia žalovaného a prvostupňového správneho orgánu, teda v rozhodnom čase bez vplyvu.

7. Správny súd mal za to, že žalobkyňa k 01.07.2014 mala postavenie SZČO na základe platnej licencie a nebolo určujúce, či na základe nej žalobkyňa túto samostatnú zdravotnícku prax vykonávala alebo nie. Pokiaľ žalobkyňa namietala, že zistené príjmy nepochádzali z držby licencie typu L1A ako aj, že po dátume 31.10.2013 žiadnu podnikateľskú činnosť ako fyzická osoba podnikateľ nevykonávala a nevyužívala ekonomické prostredie štátu, tento žalobný dôvod nebol právne relevantný. Podstatné bolo, že žalobkyňa v tom čase bola držiteľkou platnej licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe vydanéj SLK a za predchádzajúce obdobie vykazovala príjem. Pokiaľ takýto lekár v daňovom priznaní priznal príjmy považované za príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti, ide vždy o príjem SZČO a nie je právne významné, z akého titulu statusu dosiahla tento príjem.

8. Správny súd nezistil ani nezákonnosť postupu žalovanej vzhľadom k žalobným dôvodom žalobkyne, pretože podľa § 172 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. sa na konanie vo veciach sociálneho poistenia nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní. V súvislosti s poukazom žalobkyne na princíp právnej istoty správny súd poukázal na to, že v danej veci nebolo možné vychádzať z rozhodnutia veľkého senátu správneho kolégia NS SR sp. zn. 1Vs/1/2019 a záverov vyjadrených v tomto rozhodnutí, pokiaľ tieto boli „prekonané“ rozsudkom sp. zn. 1Vs/3/2019 zo dňa 24.11.2020. V danom prípade žalobkyňa v zmysle § 5 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom od 1.1.2014 splnila podmienky vyplývajúce z tohto zákona: mala status samostatne zárobkovo činnéj osoby, ktorá dovŕšila 18 rokov a zároveň dosahovala príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu s odkazom na ust. § 21 ods. 1 cit. zákona.

9. Vzhľadom na vyššie uvedené správny súd skonštatoval, že nebolo možné uzavrieť, že ust. § 293cu zákona o sociálnom poistení, podľa ktorého na vznik a zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činné osoby sa v období od 1. januára 2014 do 30. júna 2014 použije § 5 v znení účinnom do 31. decembra 2013 v zmysle noviel zákona č. 338/2013 Z. z., zákona 352/2013 Z. z., zasahuje do princípu právnej istoty adresátov právnych noriem. Účelom ust. § 293cu bolo neposudzovať status samostatne zárobkovo činné osoby na účely sociálneho poistenia v závislosti od registrácie u správcu dane, ale práve od dosahovania príjmov z výkonu samostatnej zárobkovej činnosti. Vzhľadom na uvedený záver preto správny súd nevidel priestor pre podanie návrhu na začatie konania o súlade ust. § 293cu zákona č. 461/2003 Z. z. s Ústavou Slovenskej republiky, a tým ani na postup podľa § 100 ods. 1 písm. b) SSP a návrh na prerušenie konania zamietol.

10. Proti tomuto rozsudku podala kasačnú sťažnosť žalobkyňa (ďalej aj ako „sťažovateľka“) z dôvodu podľa § 440 ods. 1 písm. g) a f) SSP. Žiadala, aby kasačný súd prerušil konanie o kasačnej sťažnosti a podal predsedovi Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „NSS SR“, resp. „kasačný súd“) podnet na zaujatie stanoviska pléna NSS SR k zjednoteniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov v právoplatných rozhodnutiach veľkého senátu správneho kolégia NS SR. Ak sa tomuto jej návrhu nevyhovie, žiadala, aby kasačný súd rozsudok správneho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

11. Sťažovateľka uviedla, že ku dňu 31.10.2013 vykonala všetky kroky a prejavila všetku možnú vôľu ukončiť svoj status SZČO a tým ukončiť svoje podnikanie ako fyzickej osoby - podnikateľa (zrušenie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, podanie žiadosti o zrušenie IČO, nevykonávanie podnikateľskej činnosti po uvedenom dátume a nevyužívanie ekonomického prostredia štátu pre svoj vlastný prospech). Sťažovateľka je presvedčená, že od tohto dátumu nespĺňala kvalifikačnú podmienku pre platenie povinného poistenia. Napriek tomu prvostupňový správny orgán vydal po štyroch rokoch prvostupňové rozhodnutie, v zmysle ktorého mala sťažovateľke od 01.07.2014 vzniknúť povinná účasť na sociálnom poistení. Týmto rozhodnutím, aprobevaným žalovaným došlo k závažnému zásahu do princípu právnej istoty sťažovateľky, ktorá očakávala, že jej vec je vyriešená definitívnym a nespochybniteľným spôsobom.

12. Podľa sťažovateľky možno obe rozhodnutia správnych orgánov považovať za arbitrárne a nepreskúmateľné. Za nedostatok odôvodnenia týchto rozhodnutí označila absenciu zrozumiteľného vysvetlenia dôvodu vydania, vzhľadom na časový odstup medzi rozhodnutím a podaním odhlásky z poistenia a či cit. „Bolo zákonnou povinnosťou sociálnej poisťovne prvostupňové rozhodnutie vydať, alebo išlo o jeho vlastnú iniciatívu? Išlo o formu opravy pochybenia v evidencii sociálnej poisťovne, alebo má prvostupňové rozhodnutie respektíve napadnuté rozhodnutie slúžiť na dovyrúbenie poistného?, alebo iné?“.

13. Sťažovateľka tiež namietala porušenie jej práva ako účastníčky konania tým, že jej pred vydaním prvostupňového rozhodnutia nebolo umožnené pred správnym orgánom konať, rozhodnutie bolo vydané bez jej priamej účasti. Tým, že žalovaná sa s postupom prvostupňového správneho orgánu stotožnila, je vadou zaťažené celé konanie a obe rozhodnutia boli vydané v rozpore so zákonom. Sťažovateľka uviedla, že vo vzťahu k licencií L1A existujú dva právne názory veľkého senátu NS SR, a to rozhodnutie sp. zn. 1Vs/1/2019 zo dňa 30.04.2019 a rozhodnutie sp. zn. 1Vs/3/2019 zo dňa 24.11.2020. Poistka proti omylu, ktorou argumentoval Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. IV. ÚS 610/2021, nemôže byť legitímnym dôvodom zmeny judikatúry veľkého senátu kasačného súdu, ale má slúžiť len na nápravu základných väd a omylov zásadného významu, pričom poukázala na rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva. Pôvodný názor veľkého senátu v rozhodnutí sp. zn. 1Vs/1/2019 žiaden takýto nedostatok nevykazoval. Ak došlo v rámci právoplatných rozhodnutí cit. „Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ako právneho predchodcu Veľkého senátu Najvyššieho správneho súdu)“ k rozdielnemu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, musí plénum NSS SR obligatórne prijať zjednocujúce stanovisko, ktoré je pre členov pléna záväzné, a tým zjednotiť rozdielnu rozhodovaciu prax.

14. Žalovaná sa k obsahu kasačnej sťažnosti vyjadrila podaním zo dňa 18.08.2023. Stotožnila sa s právnymi závermi správneho súdu a navrhla kasačnú sťažnosť zamietnuť ako nedôvodnú.

15. Najvyšší správní soud Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná včas, oprávnenou osobou a je prípustná, bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), po oboznámení sa s administratívnym a súdnym spisom a po oboznámení sa s dôvodmi kasačnej sťažnosti, ktorými nebol viazaný (§ 453 ods. 2 SSP), zistil, že tieto sú nedôvodné, pričom sám nezistil dôvody na zrušenie napadnutého rozsudku.

16. Podľa § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 543/2010, účinnom od 01.01.2011 rozhodnutia zárobková činnosť podľa tohto zákona je, ak osobitný predpis alebo medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, neustanovuje inak, činnosť vyplývajúca z právneho vzťahu, ktorý zakladá dosahovanie príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu.6)

6) § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov.

17. Podľa § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 543/2010, účinnom od 01.01.2011 do 31.12.2013 samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a je registrovaná podľa osobitného predpisu8) v súvislosti so zárobkovou činnosťou uvedenou v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím.

8) § 31 zákona č. 511/1992 Zb., § 67 zákona č. 563/2009 Z. z.

18. Podľa § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 338/2013, účinnom od 01.01.2014 samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a v kalendárnom roku rozhodujúcim na vznik alebo na trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činné osoby dosahovala príjmy uvedené v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím.

19. Podľa § 293cu cit. zákona na vznik a zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činné osoby sa v období od 1. januára 2014 do 30. júna 2014 použije § 5 v znení účinnom do 31. decembra 2013.

20. Predmetom kasačného konania je posúdenie správnosti rozsudku správneho súdu, ktorý sa po preskúmaní zákonnosti rozhodnutia žalovanej stotožnil s jej záverom, že sťažovateľke vzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 01.07.2014.

21. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu správneho súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej, pričom poukazuje na pre vec podstatné skutočnosti:

- SLK vydala sťažovateľke licenciu na výkon samostatnej zdravotníckej praxe rozhodnutím č. L1A/ZA/0676/05 zo dňa 10.01.2006 a táto licencia bola zrušená ku dňu 01.08.2016 rozhodnutím SLK LZA/ZA/0676/05-348/2016 zo dňa 14.06.2016

- podľa výpisu FR SR mala sťažovateľka za zdaňovacie obdobie 2013 príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti (§ 6 ods. 1 písm. c) zákona č. 595/2003 Z. z.) vyšší ako je zákonom stanovená hranica príjmu: príjmy sťažovateľky z podnikania za rok 2013 (64 077,11 eur) presiahli zákonom ustanovenú sumu 4 830,00 eur.

22. Kasačný súd dospel k zhodnému záveru ako správny súd a nezistil dôvody, pre ktoré by sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku správneho súdu, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku a nejavia sa ako arbitrárne, ale dávajú zrozumiteľným spôsobom a v dostatočnom rozsahu odpoveď na zásadné právne otázky.

23. Kasačný súd v prvom rade zdôrazňuje, že predmetom tohto súdneho konania je rozhodnutie žalovanej zo dňa 08.07.2022 vo veci vzniku povinného poistenia sťažovateľky dňa 01.07.2014, avšak sťažovateľka vo svojich sťažnostných a žalobných námietkach argumentovala najmä rozhodnutiami žalovanej, v ktorých bol posudzovaný jej status ako SZČO v súvislosti s nezánikom jej povinného poistenia ako SZČO k 31.10.2013 a zánikom dňa 26.11.2013. Kasačný súd dáva sťažovateľke do pozornosti, že rozhodnutie žalovanej č. 22107-3/2017-BA zo dňa 30.05.2017 v spojení s prvostupňovým

rozhodnutím vo veci nezániku povinného poistenia sťažovateľky ako SZČO dňa 31.10.2013 boli predmetom prieskumu v inom správnom súdnom konaní, v ktorom správny súd rozsudkom sp. zn. 25Sa/30/2017 zo dňa 22.03.2018 zamietol žalobu, keď dospel k záveru, že tieto rozhodnutia a postup správnych orgánov boli v súlade so zákonom. O kasačnej sťažnosti, vedenej na tunajšom súde pod sp. zn. 9Sžsk/89/2018 bolo rozhodnuté rozsudkom zo dňa 30.03.2022 tak, že kasačná sťažnosť sťažovateľky bola zamietnutá ako nedôvodná. Kasačný súd tiež z vlastnej činnosti zistil, že rozhodnutie žalovanej č. 34578-2/2022-BA zo dňa 08.07.2022 vo veci zániku povinného poistenia sťažovateľky dňa 26.11.2013 bolo predmetom prieskumu v správnom súdnom konaní, v ktorom správny súd rozsudkom sp. zn. 14Sa/38/2022 zo dňa 22.03.2023 správnu žalobu sťažovateľky zamietol ako nedôvodnú a kasačnú sťažnosť sťažovateľky, podanú proti tomuto rozsudku, zamietol tunajší súd rozsudkom sp. zn. 6Ssk/135/2023 zo dňa 20.12.2023. Vzhľadom na uvedené nebol správny súd a ani kasačný súd oprávnený posudzovať a ani neposudzoval zákonnosť uvedených právoplatných rozhodnutí vo veci nezániku povinného poistenia sťažovateľky ako SZČO dňa 31.10.2013 a jeho zániku dňa 26.11.2013.

24. Sťažovateľka v kasačnej sťažnosti otvorila otázku, či jej držba licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A) zakladala povinné nemocenské a dôchodkové poistenie. Kasačný súd v súvislosti s postavením lekára ako SZČO poukazuje na relevantné právne závery uvedené v rozsudku veľkého senátu NS SR zo dňa 24.11.2020 sp. zn. 1Vs/3/2019, ktorým bolo prekonané jeho skoršie rozhodnutie sp. zn. 1Vs/1/2019. V rozsudku sp. zn. 1Vs/3/2019 veľký senát NS SR formuloval právny názor, podľa ktorého licenciu L1A ako samostatné oprávnenie na výkon zdravotníckeho povolania podľa § 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti je treba považovať za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z., na základe ktorého je lekár - držiteľ licencie L1A, považovaný za SZČO na účely zákona o sociálnom poistení. Lekár, ktorý je držiteľom takejto licencie, je oprávnený na jej základe podnikat'. V dôsledku toho je držba tejto licencie oprávnením, ktoré vytvára právny vzťah, ktorý zakladá dosahovanie príjmov podľa § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. Podľa ust. § 21 ods. 1 a 2 cit. zákona povinné nemocenské a dôchodkové poistenie SZČO vzniká, ak jej príjem z podnikania a inej zárobkovej činnosti (nielen z licencie L1A) dosiahne určenú hranicu. Z týchto ustanovení však nijako nevyplýva, že by mala žalovaná skúmať, či príjem podľa § 3 ods. 1 písm. b) cit. zákona sťažovateľ dosahoval len z činnosti vykonávanej na základe tejto licencie, alebo ho dosahoval na základe akéhokoľvek iného (hoci aj medzičasom zaniknutého) oprávnenia. Rozhodnutie veľkého senátu NS SR sp. zn. 1Vs/3/2019 prešlo i testom ústavnosti (ústavná sťažnosť bola ústavným súdom odmietnutá uznesením sp. zn. IV. ÚS 610/2021 zo dňa 30.11.2021).

25. Kasačný súd konštatuje, že v nadväznosti na zmenu právnej úpravy § 5 zákona o sociálnom poistení účinnú od 01.01.2014 registrácia pre daň z príjmov od tohto dátumu už nebola podstatná a pre posúdenie statusu SZČO bolo podstatné dosiahnutie príjmov uvedených v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 v kalendárnom roku rozhodujúcom na vznik alebo trvanie povinného poistenia SZČO. Preto žalovaná opätovne posudzovala status sťažovateľky, pričom sťažovateľka takýto príjem preukázateľne v roku 2013 dosiahla. S prihliadnutím na prechodné ust. § 293cu zákona o sociálnom poistení v znení účinnom od 01.01.2014 sa na posudzovanie vzniku a zániku povinného poistenia SZČO v období od 01.01.2014 do 30.06.2014 vzťahovalo ust. § 5 v znení účinnom do 31.12.2013, preto sťažovateľka nenadobudla opätovne status SZČO už od 01.01.2014. Avšak od 01.07.2014 už bolo pre vznik a zánik povinného poistenia rozhodujúce len nové znenie § 5 zákona č. 461/2003 Z. z., t. j. podmienka veku a dosahovanie relevantných príjmov. Čo sa týka týchto príjmov, boli vyššie ako zákonom ustanovená hranica pre vznik povinného poistenia (§ 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení) a zároveň stále disponovala aktívnou licenciou L1A na poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Nebol tak daný dôvod zániku povinného poistenia podľa § 21 ods. 4 písm. a) cit. zákona a tým ani prekážka jeho vzniku podľa § 21 ods. 1 cit. zákona. Žalovaná a jej pobočka preto vyslovili správny záver, že povinné poistenie sťažovateľky opätovne vzniklo dňa 01.07.2014.

26. Pokiaľ sťažovateľka argumentovala, že z licencie L1A v období po 31.10.2013 nedosahovala príjem, kasačný súd uvádza, že táto námietka je nedôvodná, lebo pre posúdenie vzniku povinného poistenia od 01.07.2014 je podstatný príjem z podnikania sťažovateľky (t. j. nie len príjem naviazaný na licenciu L1A), ktorý vykázala v daňovom priznaní za rok 2013 a ktorý bol vyšší ako zákonom ustanovená hranica. Žalovaná nebola povinná skúmať, z čoho konkrétne plynuli príjmy, ktoré sťažovateľka vykázala v daňovom priznaní za rok 2013 ako príjmy z podnikania. Rozhodujúcim pre posúdenie otázky vzniku povinného poistenia bolo, že v príslušnom období sťažovateľka dosiahla príjmy zo zárobkovej činnosti

SZČO v kvalifikovanej výške a mala oprávnenie na prevádzkovanie činnosti podľa § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. - licencia L1A bola aj v tomto období stále aktívna. Tento názor je plne v súlade s názorom vysloveným v rozsudku veľkého senátu sp. zn. 1Vs/3/2019 zo dňa 24.11.2020.

27. Za dôvodnú nie je možné považovať ani námietku sťažovateľky, že prvostupňový správny orgán rozhodol o vzniku povinného poistenia po štyroch rokoch od podania odhlášky. Kasačný súd konštatuje, že z administratívneho spisu vyplýva, že sťažovateľka prihlášku s dátumom vzniku povinného poistenia od 01.07.2014 nepodala, preto prvostupňový správny orgán sám vo veci rozhodol v zmysle § 178 ods. 1 písm. a) zákona o sociálnom poistení. Zároveň je potrebné uviesť, že v zmysle zákona o sociálnom poistení rozhodovanie v nedávkovom konaní (§ 172 ods. 5 zákona o sociálnom poistení) nie je limitované žiadnou lehotou, teda rozhodnutie môže byť vydané vždy, ak sú na to zákonné dôvody. Pokiaľ sťažovateľke chýbala odpoveď na otázku, čo bolo „skutočným“ dôvodom vydania, samotný dôvod, pre ktorý bolo prvostupňové a preskúmané rozhodnutie vydané, je z oboch rozhodnutí zrejmý; je ním splnenie zákonom ustanovených podmienok pre vznik povinného poistenia sťažovateľky od 01.07.2014. Hľadanie iného dôvodu zo strany sťažovateľky sa kasačnému súdu javí ako argumentácia účelová.

28. Kasačný súd ďalej konštatuje, že konanie, ktoré sa začalo na podnet organizačnej zložky Sociálnej poisťovne, ako tomu bolo aj v predmetnom prípade, je podľa § 185 ods. 4 cit. zákona začaté odo dňa, keď príslušná organizačná zložka Sociálnej poisťovne urobila voči účastníkovi konania prvý úkon. Zákon o sociálnom poistení však nekonkretizuje, o aký úkon má ísť a preto za prvý úkon je možné považovať aj doručenie prvostupňového rozhodnutia. Sťažovateľka mala možnosť v odvolaní proti prvostupňovému rozhodnutiu uplatniť svoje námietky, čo v danej veci aj využila a žalovaná sa s jej námietkami v rozhodnutí riadne vysporiadala. Preto nedošlo k porušeniu zákonných práv sťažovateľky, vrátane jej procesných práv a preto námietka sťažovateľky o ich porušení je nedôvodná.

29. K námietke sťažovateľky vzťahujúcej sa k otázke právnej istoty v súvislosti s rozhodnutiami správnych orgánov, kasačný súd uvádza, že podľa čl. 2 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov v spojení s § 5 ods. 1 SSP právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. O otázkach, ktoré sú predmetom tohto konania, urobil právne závery veľký senát NS SR rozsudkom sp. zn. 1Vs/3/2019 z 24.11.2020, ktorý prešiel testom ústavnosti. Tento rozsudok je pre senáty najvyššieho správneho súdu záväzný (§ 466 ods. 3 SSP) a je podkladom pre ustálenie rozhodovacej praxe v totožných otázkach. Existencia dvoch protichodných rozhodnutí nie je zdrojom nekonzistentnosti judikatúry najvyššieho (správneho) súdu. Zákon totiž podobnú situáciu vyslovene predpokladá (§ 466 od. 3 SSP) a možno z neho logicky vyvodíť jej riešenie, že záväzným zostáva len právny názor vyslovený neskôr (obdobne rozhodnutie NSS SR sp. zn. 7Ssk/27/2023). Kasačný súd v tejto súvislosti poukazuje tiež na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 137/2024 zo dňa 20.03.2024 v obdobnej právnej veci, cit.: „...nové rozhodnutie veľkého senátu je „len“ kryštalizáciou judikátúrnej tvorby právneho názoru v skutkovej situácii určitého typu, ktorá je spojená s prelomením skoršieho právneho názoru na horizontálnej línii názorovej konkurencie (v rámci najvyššieho súdu alebo najvyššieho správneho súdu), aj keď s účinkami záväznosti nielen pre aktuálne posudzovanú vec, ale aj so zákonom ustanoveným atribútom širšej následnej záväznosti (§ 48 ods. 3 Civilného sporového poriadku, § 466 ods. 3 SSP) orientovanej na rozhodovanie senátov súdu, ktorého súčasťou je veľký senát (najvyššieho súdu alebo najvyššieho správneho súdu) s aplikačnými účinkami pro futuro.“ Ak správny súd formuloval svoje právne názory v intenciách právneho názoru vyplývajúceho z rozsudku veľkého senátu sp. zn. 1Vs/3/2019 zo dňa 24.11.2020, nemohlo dôjsť k porušeniu princípu právnej istoty v danej veci.

30. K návrhu sťažovateľky na prerušenie konania z dôvodu existencie dvoch vyššie uvedených rozhodnutí veľkého senátu, kasačný súd s poukazom na ust. § 452 ods. 1 SSP v spojení s ust. § 100 ods. 1 a 2, konštatuje, že kasačné konanie možno prerušiť, pokiaľ existujú predbežné otázky (otázka, ktorú kasačný súd nie je oprávnený riešiť, návrh na vyslovenie nesúladu právneho predpisu alebo prejudiciálna otázka podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie), ak preskúmané rozhodnutie bolo napadnuté protestom prokurátora (v prerokúvanej veci nebolo), ak žalobca nedal súhlas na zastavenie konania, ak bolo napadnuté rozhodnutie zrušené alebo zmenené (čo sa v tu prejednávanej veci nestalo), prípadne ak to zhodne navrhnu všetci účastníci (prerušenie navrhol len sťažovateľ). Z dôvodov prerušenia by tak v prejednávanej veci teoreticky mohol prichádzať do úvahy len dôvod uvedený v § 100 ods. 2 písm. a) SSP,

teda ak prebieha súdne konanie alebo administratívne konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam na rozhodnutie správneho súdu, alebo ak správny súd dal na také konanie podnet. Správny súdny poriadok tak výslovne ustanovuje, že musí ísť o konanie „súdne“ alebo „administratívne“, v ktorom sa rieši predbežná otázka (napr. v zmysle § 132 SSP), čo nie je prípad sťažovateľky, keďže žiadne takéto konanie neprebíha. Okrem toho vo všeobecnosti platí, že zjednotenie výkladu nie je predbežnou otázkou zodpovedajúcou napr. § 132 SSP a postup kolégia, resp. pléna pri prijímaní stanoviska nie je ani súdnym, ani administratívnym konaním. Vzhľadom na vyššie uvedené neprichádza podľa názoru kasačného súdu do úvahy prerušenie kasačného konania zo sťažovateľom uvádzaného dôvodu.

31. Administratívne rozhodnutia vydané žalovanou a prvostupňovým správnym orgánom boli riadne odôvodnené, sťažovateľ ako účastník konania dostal odpoveď na všetky zásadné otázky, nemožno ich hodnotiť ako arbitrárne či nepreskúmateľné, preto sa kasačný súd stotožnil so záverom správneho súdu o ich zákonnosti. Skutočnosť, že so závermi rozhodnutí správnych orgánov sťažovateľ nesúhlasí, nie je dôvodom na vyslovenie ich nezákonnosti. Vzhľadom na uvedené vyhodnotil kasačný súd sťažnostné námietky sťažovateľa ako plne nedôvodné, pričom sám nezistil dôvody na zrušenie napadnutého rozsudku, preto bolo potrebné kasačnú sťažnosť zamietnuť podľa § 461 SSP.

32. O náhrade trov kasačného konania vo vzťahu k žalovanej bolo rozhodnuté podľa § 168 SSP a contrario v spojení s § 467 ods. 1 SSP. Žalovaná bola v konaní úspešná, avšak súd jej náhradu trov konania nepriznal, pretože neboli splnené podmienky aplikácie § 168. Sťažovateľka ako neúspešný účastník kasačného konania nemá právo na náhradu jeho trov (§ 167 ods. 1 a contrario v spojení s § 467 ods. 1 SSP).

33. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.